

repugnante voluntate ac sententia, decretum Catholicum condenseret.

Ad postremam objectionem quidam respondent, ut Vega in Cone. Trid. lib. III, cap. 39. Concilium esse legitimum, fide Catholiceneri a fidelibus, non quia id historici testantur, sed quia ipsum Concilium hoc definit; solent enim Concilia initio actionum definire, suum conventum esse legitimum, et in Spiritu sancto congregatum.

At profecto non videtur haec solida responso; primum, quia vetera Concilia non solebant initio testari, suum conventum esse legitimate, et in Spiritu sancto congregatum; Concilia vero quedam posteriora, ut Constantiense, Basileense, Lateranense, Tridentinum et alia, id quidem testantur, sed non tamquam decretum aliquod forment de fide. Nusquam enim inventitur inter canones proprie dictos, alicuius Concilii aliquis canon, quo definitur illud ipsum Concilium esse legitimum, a quo canones illi conditi sunt. Secundo, aut constat nobis aliunde Concilium aliquod fuisse legitimum, dum definire vellet, se esse legitimum, aut non constat. Si constat, frustra conditum tale decretum; si non constat, jam de ipso decreto dubitare incipiunt; si enim ambiguo, an fuerit legitimum Concilium antequam definit se esse legitimum, ambigo etiam, an non erraverit in eo ipso decreto, quo se legitimum esse pronuntiavit.

Alli igitur respondent, Concilium aliquod esse legitimum, iis, qui tunc adsumt presentes, evidens esse posse sine alia probatione. Vident enim conveniens in unum Episcopos, qui habentur ab omnibus veri Episcopi, et conveniens ex variis provinciis, et vocatos ab eo, qui habeat auctoritatem, et si quid aliquid requiratur ad legitimum Concilium, id etiam videre possunt, nihil enim invisibile, ut supra diximus, requiritur. Posterior autem vel absentiae, id ipsum est notum ex humana fide, sed certissima, et quae evidentia naturali aliquo modo comparari possit. Nam exempli gratia, Nicenam Concilium fuisse legitimum, non solum unus aut alter historicus testatur, sed multi et vari scriptores eius temporis, et temporum consequentium, et Ecclesia, qua nunc est, id ipsum asserit, nec est, aut fuit, qui confrarum sentiat, aut senserit.

Quare quemadmodum fuisse quondam Consulē Ciceronem, Julium Césarem Dictatorem, Octavianum cum Antonio prælio navas-

li decertasse, et alia id genus, etsi ex fide humana pendeat, tamen adeo certa sunt, ut evidenter quamdam habere videantur: Sic etiam Concilia Ecclesiæ, que nos legitima fuisse dicimus, tot habent testimonia omnium etatuum, ut nihil dubitationis in animis nostris relinquant quo minus credamus, talia fuisse, qualia dicuntur.

Quare cum ex fide Catholica habeamus, Concilia legitima a summo Pontifice confirmata, non posse errare, et ex naturali evidentiâ, aut ex fide humana certissima sciamus, Concilium Nicenum, Constantiopolitanum, Ephesinum I et alia ejusmodi legitima, et a summo Pontifice approbata fuisse, id certe sequitur, ut hujusmodi Conciliorum decretâ certa fide credamus. Vide, si placet, de hac re Melchiore Canum lib. VI de locis cap. ult. in solutione decimi argumenti.

CAPUT X.

Concilia particularia, non probata a summo Pontifice, non omnino certam fidem facere.

Sequitur jam altera quæstio, num videlicet Concilia a summo Pontifice non confirmata, certam fidem faciant, que non est controversa inter Catholicos et hereticos, et vix etiam inter Catholicos; ideo rem totam breviter explicabimus, ac primum de Conciliis particularibus, deinde de generalibus agemus.

De provincialibus igitur duo ex communis sententia Catholicorum asserimus, posse ejusmodi Concilia absolute errare, tamen magnæ esse auctoritatis, ita ut temerarium sit, eis non acquiescere. Quod ejusmodi Concilia possint errare, testis est Carthaginense Concilium sub Cypriano, quod fuit nationale, celeberrimum, legitimum, Episcoporum 85, quorum plerique Martyres, aut Confessores erant, ut patet ex epistola Cypriani ad Jubaianum, et tamen erravit. Secundo, testis est quinta Synodus Romana sub Symmacho, ubi legimus, Concilia provincialia, quia praesentiam Papæ non habent, valetudinem perdidisse. Tertio, Prosper in Chronico anno 420, dicit, heresim Pelagianam a Concilio Africano 217 Episcoporum damnatam non prius ab Ecclesia totius orbis damnatum,

quam Zozimus Papa decreta Concilii illius probasset. Unde etiam Augustinus lib. II. retract. cap. 50. non dicit, heresim Pelagianam a Concilio Africano, que particularia erant, damnatam, sed a Pontificibus Iuncentio, Zozimo, cooperantibus Africanis Concilii. Quarto, cur Concilia generalia errare non possint, duplex est causa præcipua. Prima quia Concilium generale totam Ecclesiam representat, et ideo ipso errante tota Ecclesia erraret. Secunda, quia Concilium generale non sit sine summo Pontifice, pro quo Christus oravit, ut non deficeret fides ejus: at nulla harum causarum locum habet in Concilio particulari.

Sed contra objicies: nam cap. Ad abolendam, extra de hereticis, excommunicantur omnes illi, qui judicant hereticis ab Ecclesia Romana, vel Concilio provinciali, aut dioecesano. Concilia igitur provincialia et dioecesana faciunt dogmata de fide, aliqui non esset hereticus, qui ea negaret.

Respondeo: duobus modis posse judicari de heresi. Uno modo, de ipsa heresi secundum se, et quasi in abstracto, ut cum queratur, an si hereticum, hoc aut illud dicere. Altero modo, in ordine ad hominem hereticum, ut cum queratur, an hic incidenter in heresim ab Ecclesia damnatum. Quoniam igitur Concilia provincialia, vel dioecesana, non possint dogmata fidei constitutre, tamen possunt judicare an aliquis incidenter in heresim manifestum, sicut etiam judicant inquisitores. Ad hunc finem collectum fuit Concilium Aquileiense tempore Ambrosii; nihil enim ibi definitum est, nisi Palladium quendam verum esse Arii discipulum et de hoc videtur præcipue agere caput illud. Ad abolendam, de hereticis. Etsi enim hoc dicimus non sit infallibile, tamen sufficit ad excommunicandum.

Præterea secundo dico, posse etiam Concilia particularia censere de heresi secundum se, quando res est facilis, et in qua omnes fere Doctores conveniunt; quomodo Concilium Antiochenum olim judicavit de heresi Pauli Samosatensis apud Eusebium lib. VII. histor. cap. 24. convenerunt enim undique Episcopi, non tamquam ad rem dubiam, sed tamquam ad manifestum lupum de ovis Christi ejiciendum. Etsi enim hoc judicium non prorsus infallibile, tamen debent privati homines acquiescere ejusmodi judicio, etsi secus egerint, merito excommunicantur, donec non judicaverit alter

Apostolica sedes, vel Concilium universale.

Denique tertio dico, posse etiam Concilia particularia definire dogmata vere dubia, et eorum decreta esse firma, si id faciat ex commissione Apostolica sedis, ut fecerant Patres Concilii Aræsicani II, et Toletani I, tempore Leonis I, et Synodi Complutensis, tempore Sixti IV, de quo vidi summam Conciliorum. Vel saltensi decisionem suammittant ad Romanum Pontificem, et ab eo confirmationem accipiant; quomodo constat factum esse in Conciliis Milevitano et Carthaginensi, ex Augustino epist. 90, 91, 92, 93. Imo credibile est, nullum Concilium particularie definitivis aliquid de fide, sine approbatione Apostolicae Sedis. De his omnibus intelligi potest illud cap. ad Abolendam.

Quod autem Concilium particularie non expresse confirmatum, faciat argumentum adeo probabile, ut temerarium sit ei non acquiescere, planum est. Primo, quia in VII Synodo, act. 3. et in VIII Synodo, act. ult. can. 1. honorantur Synodi locales, et suscipiuntur, nec fit mentio ibi confirmatorum, vel non. Secundo, quia plurima horum Conciliorum, ut Toletana, Bracarense, Arelatensis, Hispanensis etc. videntur, ipsis usus Ecclesie quodammodo probata. Tercio, quia si aliquot sancti Patres casu in eamdem sententiam convenientes, faciunt argumentum probabile, quanto magis 40 aut 50 Episcopi simul convenientes, et invocato Spiritu Sancto, aliquid communis consensu statuerent?

CAPUT XI.

Concilia generalia, ante confirmationem summi Pontificis, errare posse, nisi Patres in defiendo sequantur Pontificis instructionem.

Jam vero de Conciliis universalibus variae sunt opiniones. Parisienses enim quidam, et illi omnes, qui docent, Concilium esse supra Papam, et aliqui præterea alii existimant, Concilia generalia legitima non posse errare etiam ante confirmationem Pontificis. Contrarium docent alii, ut Cajetanus in Apolog. par. 2. cap. 21. Turrecremata lib. III. cap. 32, 33, 34, et 38.

Nota duo: primo, Legatos aliquando mitti

ad Concilium cum instructione Sedis Apostolice, sicut legimus factum in Concilio IV, VI et VII; aliquando sine instructione, ut factum est in Concilio Tridentino; cuius ratio est, quia in illis primis Conciliis una tantum quæsto tractabatur, et ideo facile poterat Pontifex explicare Legatis, quæ esset sententia sua de illa questione. At in Concilio Tridentino, tot questiones, et tam variae tractande erant, ut non posset commode ejusmodi instrucione haberi.

Secundo nota, posse quatuor modis contingere, ut fiat generalis Concili definitionis. Primo, ut Patres consentiantur, et definiant, dissentientibus Legatis Apostolicae Sedis. Secundo, ut definiti consentientibus Legatis, sed contra instructionem Pontificis agentibus. Tertio, consentientibus omnibus etiam Legatis, sed qui non haberunt certam instructionem. Quarto, consentientibus omnibus cum Legatis habentibus et sequentibus Papæ instructionem.

Ac de primo et secundo modo nulla est difficultas. Constat enim talia Concilia errare posse; nam in primis de facto erravit Concilium Ephesinum II, quod reprobavit Legatis Papæ Leonis definire voluit, ut patet ex epist. B. Leonis 24 et 25, etc. Item Concilium Constantiopolitanum tempore Nicolai, erravit, cum Legati Nicolai contra instructionem Papæ egerint, ut patet ex epist. Nicolai ad Patriarchas, etceteros Episcopos Orientis, et ex Zenara in vita Michaelis Imperatoris. Secundo, ejusmodi Concilia, non solum non confirmata, sed etiam reprobata dici debent; idem enim est sive Pontifex expresso Concilium reprobet, sive Concilium agat contra Pontificis sententiam. Constat autem Concilia reprobata a Pontifice nullam habere auctoritatem, ut multis exemplis ostendit Gelasius in tomo de Anathemate, et in epist. ad Episcopos Dardanis. Tertio, non possunt dici legitima Concilia, quæ pugnant cum suo capite; et similiter quando consentiunt Legatis agentibus contra informationem, quæ tunc Legati non agunt ut Legati, cum non agant nomine Pontificis; diserte enim B. Leo in epist. 45. ad Pulcheriam; et Agatho in epist. ad Imperatorem, quæ lecta est in VI Synodo, act. 4. affirmant se non dare auctoritatem Legatis, nisi agant secundum sibi traditas regulas.

De tertio modo res est sub opinione. Ego tamen existimo tale Concilium posse errare, neque esse infallibile ejus iudicium ante

confirmationem Pontificis. Primo, quia sententia ejus Concilii non est ultimum iudicium Ecclesie, et tamen si non posset errare, esset ultimum, et irrefractabile iudicium. Non esse autem ultimum iudicium horum Conciliorum, planum est; nam ejusmodi Concilia ad Pontificem mittuntur et Pontifex Concilium approbare potest vel reprobare, ut patet ex Gelasio in epist. ad Episcopos Dardanis, et ex Nicolao in epist. ad Michaelen, et ex præxi Conciliorum potentiū confirmationem; ac nominatum ex Bulla Pii IV in qua confirmat Tridentinum Concilium, de qua re Turrecremata liber III. caput 34.

Præterea secundo, firmata Concilii nascitur ex consensione, et coniunctione corporis cum capite. At caput nondum aperuit sententiam suam; etsi enim Legati presunt nomine Pontificis, tamen non sunt revera Pontifices, nec sciunt, quæ sit mens Pontificis, nec habent illud privilegium non errandi quod habet Pontifex.

Terterio, Concilium Basileense, sess. II, una cum Legato Pontificis communī consensu statuit, Concilium esse supra Papam, quod certe nunc iudicatur erroneum.

Quarto, potest errare Concilium, quod aliquid definit contra instructionem Pontificis, ut de facto erravit Concilium Constantiopolitanum consentientibus etiam errori Legatis Nicolai I. Ergo potest etiam errare, quando nulla habetur iustificatio; nam non tenetur Episcopi in Concilio sequi illam instructionem, alioqui non essent judices, neque essent libera suffragia.

At objiciunt, ejusmodi Concilium est generale legitimum, et universalem Ecclesiam representans, ergo errare non potest. Respondet Canus, Concilium non posse errare eo modo quo Ecclesia non potest errare, id est, sicut Ecclesia non potest errare in iis, in quibus omnes de Ecclesiæ convenient, sic etiam Concilium non potest errare, id est, in quibus omnes de Concilio convenienti. At contra; nam Ecclesia non potest errare quod fidem personalem, et ideo in eo solum non potest errare, in quo omnes convenient. At Concilium non potest errare, in iudicio de Fide, id est in decreto formando. Est autem verum decretum Concilii, quod si a majori parte, alioqui nullum esset legitimum Concilii decretum, cum semper aliqui dissentiant. Ergo Concilium absolute dicitur errare quando errat major pars, quæ

format decretum. Quare alia ratione solvendam esse objectionem existimo.

Dico igitur, Concilium illud non posse errare, quod absolute est generale, et Ecclesiam universalem perfecte representant, ejusmodi autem Concilium non est, antequam adsit sententia summi Pontificis. Nam Episcopi ceteri representant quidem corpus Ecclesie, et quod illi faciunt, corpus Ecclesie facere censemur; at Legati Papæ non ita representant caput Ecclesie, id est, ipsum Papam, ut quod ipsi faciunt, absolute censemur fecisse Papa, alioqui nulla requiretur confirmationis; sed solum representant Pontificem, tamquam vicarii et internunti ipsius, qui ad ipsum referre debeant, cum oriuntur dubia, et sententiam ejus expectare, et exequi. Itaque tale Concilium cum non representet absolute auctoritatem capituli, non nisi imperfecte totam Ecclesiam representat.

Quod si quis omnino velit ejusmodi Concilium absolute totam Ecclesiam representare, is respondere poterit, Concilium generale non censeri pro rursus absolutum, nisi post confirmationem Pontificis; cum autem dicatur Concilium generale non posse errare, et ejus decreta certam fidem facere, id est intelligendum, quando absolutum fuerit potius, et ab omnibus obsignatum.

Objiciunt secundo, quod Concilia dicunt anathema contrariantibus sententias, antequam confirmantur. Respondeo: illa quidem dicere anathema, sed intelligere illud vim habitudinem, si fuerit a Pontifice confirmatum, sicut quando Judex, a quo appellari potest, fert sententiam mortis in aliquem, intelligi tur illum debere mori, nisi Princeps sententiam retractet.

De quarto modo vix dubium esse potest, videtur enim esse certum, tale Concilium non posse errare. Primum enim in tali Concilio inventur expressus consensus capituli, et membrorum, ac proinde totius Ecclesie, quæ sine dubio errare non potest. Neque obest, quod instructio illa a Pontifice data non videatur definitiva sententia Apostolicae Sedis; nam quando Concilium consentit cum Pontificis sententia, formaturque decretum a Legatis nomine Pontificis, tunc incipit esse sententia definitiva, et ultima, non solum Concilii, sed etiam Pontificis, neque potest Pontifex eam retractare; nam certo intelligit, sententiam suam fuisse a Deo, quando a Concilio approbat, ut dicit B. Leo in epist. 63. ad Theodoretum: « Quæ,

inquit, Dominus nostro prius ministerio definierat, universæ fraternalitatis irrefractabilis firmavit assensu; ut vere a se prodire ostenderet, quod prius a prima omnium sede formatum, totius Christiani orbis iudicium recipisset, ut in hoc quoque capiti membra concordent etc. »

Quod ut melius intelligatur, sciendum est, Pontificem mittere solere Legatos instructos de sententia Apostolicae Sedis cum ea conditione, ut si Concilium consentiat iudicio Apostolicae sedis, formetur decretum, sin minus, differatur decreti formatio, donec Romanus Pontifex consultus respondeat. Id quod patet ex Concilio Chalcedonensi, nam act. 3. cum Concilium consenseret iudicio Pontificis circa depositionem Dioscori, mox Legati hi verbis formaverunt decretum: « Sanctissimus ac beatissimus Papa, caput universalis Ecclesie, Leo, per nos Legatos suos, sancta Synodo consentiente, Petri Apostoli praeditus dignitate, qui Ecclesie fundamentum, ac petra fidei, et celestis regni Janitor nuncupatur, Episcopali dignitate Diocorum nudavit, et ab omnibus sacerdotiis opere fecit extorrem. »

Deinde actione 16. cum Concilium aliquid statuere vellet contra instructionem Pontificis, Legati dixerunt, debere prius id significari Apostolicae Sedi. Quando ergo Concilium definit aliud, sequens expressam sententiam Pontificis, idem est, ac si confirmationem esset.

Accedit ad hanc, quod Concilium Chalcedonense in epist. ad Leonem, quæ habetur act. 3. dum petit confirmationem decretorum, aperte dicit, se scribere Pontifici, et potere confirmationem, quoniam præter decretum de Fide contra Diocorum, alia etiam quædam statuerunt sine expressa Pontificis sententia. Itaque solum petunt confirmationem eorum, que definiuerunt præter Pontificis sententiam. Ipse etiam Leo in epist. 61. ad Concilium Chalcedonense, quæ illud confirmat, indicat non fuisse opus sua confirmatione, nisi quia dubitabant aliqui, an revera cum ejus consensu factum fuisset decretum Concilii, quæ etiam ratione confirmavit Pontifex multa alia similia Concilia non quia errare potuerant, sed ut omnibus certius constaret, quæ Legati egerant, vere ex mandato expresso Pontificis egisse.

Denique in ejusmodi Conciliis, non expectata alia confirmationes Pontificis, mox fit executio, id est, damnantur, qui contra

rium sentiunt, ut manifesti haeretici, et deponuntur ab Episcopatu, vel sacerdotio. Ita in Niceno Concilio damnati sunt et in exiliu acti sex Episcopi una cum Ario, ut scribit Ruffinus lib. X hist. cap. 5. in Ephesino Concilio damnatus et depositus est Nestorius ut Evagrius testatur lib. I, cap. 4. In Chalcedonensi, act. 3. depositus est Dioscorus, et act. 4. decem Episcopi Aegyptii judicantur haeretici quia nolent acquiscere decreto prolatu, act. 3. In Concilio VI. actione 8. et 12. damnatur et deponitur, et in exilium ejicitur Macharius Patriarcha Antiochenus cum aliquot suis discipulis, et act. 15. damnatur et deponitur Polychronius Presbyter. At si Concilia ista ante confirmationem Pontificis errare potuerint, non fuissent illi manifesti haeretici, qui ante confirmationem resistebant.

CAPUT XII.

An sit major auctoritas Concilii, quam Scriptura.

Diximus de auctoritate Conciliorum absolute considerata; nunc de eadem dicendum est per comparationem ad alia fidei principia, id est, ad verbum Dei scriptum, (nam de traditionibus eadem est ratio) et ad Pontificem. Et quidem haeretici hujus temporis passim clamant, nos subjicere Scripturam Concilii. Calvinus lib. IV inst. c. 9, § 14: « Subjicere in eum modum, inquit, Dei oracula hominum censura, ut ideo rata sint, quia plauerunt hominibus, blasphemia est indigna, quae commemeretur. » Similia apud alios passim inveniuntur. Ceterum haec non nostra blasphemia, sed ipsorum impostura est. Catholici enim Scripturam sacram non subjicunt, sed anteponunt Concilii; neque in hoc ulla controversia est. Quod si interdum Catholici aliqui dicunt, scripturam penderit ab Ecclesia, sive a Concilio, non intelligunt quoad auctoritatem, et secundum se, sed quoad explicationem, et quoad nos.

Observandum est igitur, multiplex esse discrimen inter Scripturam sacram, et Con-

ciliorum decreta; ex quibus intelligitur, Scripturam preponi Conciliis. Primum est, quod Scriptura est verbum Dei immediate revelatum, et scriptum quadammodo Deo dictante, juxta illud II. Petri 1: *Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei homines.* Et II. Timoth. III: *Omnis Scriptura divinitus inspirata* (1). Quod tamen non sic intelligendum est, quasi semper scriptores sacri novas revelationes haberint, et scriperint ea quae ante ignorabant: constat enim Evangelista Matthaeum et Joannem scripsisse ea, quae audierunt, ut Lucas ipse fatetur initio Evangelii: *Sicut tradiderunt, inquit, nobis, quibz ab initio ipsi viderunt* (2).

Dicuntur igitur Scriptores sacri habuisse immediatam revelationem, et scripsisse ipsius Dei verba, quia vel nova quedam et antea incognita eis revelabantur a Deo, juxta illud Psalm. L: *Incerta et occulta sapientiae tuae manifestasti mihi* (3); vel Deus immediate inspirabat, et movebat scriptores ad scribendam ea, quae viderant, vel audierant, et eos dirigebat, ne aliquo modo errarent. Ut enim dicitur vere epistola principis, quae a principe dictatur, etiam si, qui eam scripsit, antea sciebat, quae scripturam erat; ita dicitur, et est immediatum Dei verbum, quod scriptum est ab Evangelista, Deo inspirante, et dirigente, licet scripserint ea, quae videbant, vel audierant. At Concilia non habent, neque scribunt immediatas revelationes, aut verba Dei, sed tantum declarant, quodnam sit verbum Dei scriptum vel traditum, et quomodo intelligi debeat, et praeterea ex eo per ratificationem deducunt conclusiones. Itaque Concilia cum definit, qui sint libri canonici et divini, non faciunt eos esse infallibilis veritatis, sed declarant solum esse tales.

Sic etiam Concilium Tridentinum sess. XIII, cap. 4. cum definit verba illa: *Hoc est corpus meum, intelligi proprie, non figurate, non edit, sed declarat verbum Dei.* Et cum Nicenum Concilium definit Christum esse homousion Patri, deduxit conclusionem ex Scripturis, in quibus diserte continetur unum esse Deum, et Patrem esse Deum, ac Filium esse Deum; ex quibus sequitur necessario Patrem, et Filium ejusdem esse substantiam, et divinitatem. Et similiter Concilium sextum, cum definit, in Christo duas esse voluntates, divinam et humanam, deduxit

(1) II. Petr. I, 21; II. Tim. III, 16. — (2) Luc. I, 2. — (3) Psal. L, 8.

conclusionem ex Scriptura, in qua habetur Christum esse perfectum Deum, et perfectum hominem.

Alterum discrimen ex hoc primo oritur, et est, quia scriptores sacri non debuerunt multum laborare in suis libris edendis; satis enim erat, si laborarent scribendo, vel dictando, si edebant vaticinia; vel ad summum revocando ad memoriam, que videbant, vel audierant, et cogitarent verba, quibus em scriberent, si scriberbant historias, vel epistolulas, vel aliquid simile. At Patres in Concilio debent rem ipsum querare, id est, conclusiones investigare, disputando, legendo, cogitando. Unde Acto. XV legimus in primo Concilio magnam conquisitionem fuisse factam. Idem testatur de Niceno Concilio Ruffinus lib. X, cap. 3. hist. Ecclesiastice, quoque Acto. XV dicit Patres Concilii: *Vixit est Spiritu sancto et nobis, id est, Spiritu sancto nostram industriam et diligentiam adjuvante. At scriptores sacri soli Deo tribunt ea, quae scribunt, ac propterea tam sepe repetebant Propheta illud: Dicit Dominus.*

Tertium est, quod in Scriptura nullus potest esse error, sive agatur de fide, sive de moribus, sive affirmetur aliquid generale, et toti Ecclesiae communis, sive aliquid particulare, ut ad unum tantum hominem pertinens: tam enim est certum et de fide, sine gratia Spiritus sancti neminem salvari, quam Petrum, Paulum, Stephanum, et quosdam alias vere Spiritum sanctum habuisse et salvos esse; utrumque enim eadem Scriptura verissima testatur: *At Concilia in judicis particularibus errare possunt.*

Quartum est, quod in Scriptura non solum sentiente, sed etiam verba omnia, et singula ad fidem pertinent. Creditur enim nullum esse verbum in Scriptura frustra, aut non recte positum. At in Concilii maxima pars actorum ad fidem non pertinet. Non enim sunt de fide disputationes que premittuntur, neque rationes quae adduntur, neque ea que ad explicandum et illustrandum adferuntur, sed tantum ipsa nuda decreta, et ea non omnia, sed tantum quae proponuntur tanquam de fide. Interdum enim Concilia aliquid definit, non ut certum, sed ut probabile, ut Concilium Viennense, quod decretivit, tenendum ut probabilis, infantibus in Baptismo infundi gratiam et virtutes, ut habetur Clement, unic. de summ. Trinit. et Fide Catholica. Quando autem decretum

proponitur, tanquam de Fide, facile cognoscitur ex verbis Concilii; semper enim dicere solent, se explicare fidem Catholicam: vel haereticos habendos, qui contrarium sentiunt; vel quod est communissimum, dicunt anathema, et ab Ecclesia excludunt eos, qui contrarium sentiunt. Quando autem nihil horum dicunt, non est certum rem esse deinde.

Denique, in ipsis decretis de fide, non verba, sed sensus tantum ad fidem pertinet. Non enim est haereticum dicere, in canonibus Conciliorum aliquod verbum esse supervacuum, aut non recte positum, nisi forte de ipso verbo sit decretum formatum, ut cum in Concilio Niceno decreverunt recipiendam vocem *quoniam vero*; et in Ephesino vocem *territis*.

Quintum est, quod Scriptura non eget approbatione Pontificis ut sit authentica, sed tantum ut immotescat eius auctoritas. At Concilia etiam legitima, et generalia non sunt rata nisi a Pontifice confirmantur, ut ostendimus quæstione superiori.

Sed objiciunt quidam, Gratianus d. 19. can. In canonice, affirmat epistolulas Pontificium decretales numerari debere inter Scripturas canonicas; et d. 20. can. Decretales, dicit Conciliorum canones ejusdem esse auctoritatis cum epistolis decretalibus; ergo etiam canones Conciliorum numerantur inter canonicas Scripturas. Non ergo Scriptura deponuntur Concilii. Praeterea S. Gregorius lib. I, epist. 24. dicit se venerari quatuor prima Concilia, ut quatuor libros Evangeliorum.

Respondeo ad Gratianum dupliciter. Primo, eum esse deceptum ex depravato codice, quem ipse habuit B. Augustini; tribuit enim illum canonem Augustino lib. II doctr. Christ. cap. 8. Codices autem veri, et emanati B. Augustini, non habent, ut Gratianus refert, sed longe alter. Non enim Augustinus dicit epistolulas eas esse Scripturam canonicanam, quas Apostolica sedes dare, vel accipere solet, ut Gratianus legit, sed iudicium de Scripturis sanctis pertinere ad Ecclesias, atque ad eas potissimum, quae Apostolicas sedes, vel epistolulas accipere meruerunt; quales sunt Roma, in qua sedet Petrus, et ad quam scripsit Paulus; Ephesus, in qua sedet Joannes, et ad quam scripsit idem Paulus, et aliae quedam.

Dico secundo, Gratianum, etiam hoc erre posito, non voluisse dicere, decreta

Pontificum esse proprie Scripturas sacras, et canonicas, ut sunt Evangelia, vel Psalmi, sed esse Scripturas sacras, ut distinguantur a profanis, et canonicas, ut distinguantur a scriptis sacris Patrum, quae non sunt regulæ, nec habent auctoritatem obligandi. Licit enim canones Pontificum et Conciliorum distinguantur, et postponantur Scripturae divinae, tamen suo modo sunt, et dici possunt scripta sacra et canonica, quomodo septima Synodus, act. 3. vocat decreta Conciliorum divinitus inspiratas constitutiones. Imo Innocentius, cap. Cum Martha, extra de celebratione Missarum, vocat Scripturam sacram sententiam illam Augustini: «Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martye,» serm. 17. de verbis Apostoli. Quod autem Gratianus senserit Conciliorum decreta non esse secundâ divinis Scripturis propriè dictis, patet ex 36. causa, q. 2. can. Placuit, ubi Hieronymi sententiam, quia munera erat testimonio divinae Scripturae, anteponit Conciliu decreeto.

Ad Gregorium respondeo, illud *sicut*, socrate similitudinem, non aequalitatem, nt illud Matth. V: *Estate perfecti sicut Pater vester caelitus perfectus est* (1). Vel si aequalitatem sonet, dicendum erit, non comparari a Gregorio Concilio cum Evangelio in omnibus, sed tantum in ipsa certitudine eorum, que in Scripturis dicuntur, et in Conciliis definitur. Cum enim utraque sint infallibilis veritas, æque certa dici possunt. Sed jam quandoquidem Concilia non sunt majoris auctoritatis, quam Scripturæ, restat ut illud explicemus, utrum saltem majoris sit, Conciliū œcumenicī, quam summi Pontificis auctoritatis.

CAPUT XIII.

An Concilium sit supra Pontificem.

Questio hæc exorta est tempore Concilii Pisani, quia cum duo Pontifices, qui simul sedebant in schismate, Gregorius XII et Benedictus XIII, non vidarentur serio cogitare de tollendo schismate per spontaneam abdicationem, quemadmodum ante Pontificatum

(1) Matth. V. 48.

uterque voverat, et juraverat, Cardinales utriusque partis secesserunt Pisam, et tractare coperunt, an sibi licet invitis Pontificibus illis Concilium generale convocare, et eos Pontifices depонere. Meminit Antonius hujus disputationis, quæ Florentia habitâ est, III. par. sum. hist. tit. XXII. c. 5, §. 2.

Deinde, cum paulo post fieret Concilium Constantiense, et Joannes XXIII, qui solus ad Concilium accesserat, a Concilio clam discessisset, atque ita Concilium sine capite remansisset, tractare Patres coperunt, an Concilium posset, invitum Pontificem judicare, et depone. Sed maxima controversia crevit tempore Concilii Basileensis. Quia enim Eugenius Papa IV, Concilium Basileense inchoatum dissolvere solebat, et impeditre, ne ulterius progredieretur, coperunt Patres quære, an tenentur obediens Pontifici, an Pontifex potius teneretur obediens ipsi, id est, generali Concilio; et quoniam paulo ante viderant duos Pontifices Joannem XXIII et Benedictum XIII, depositos fuisse per Concilium Constantiense, et sic impositum finem maximo schismati; coperunt mettere, ne si Pontifex teneatur obediens Concilio, iterum schisma renovaretur, et sine ullo remedio Ecclesia remaneret. Itaque hoc occasione tunc plurimi in eam sententiam ivrerunt, ut Concilium esset supra Pontificem. Sed dum voluerunt schismatibus viam præcludere, ipsi novum schisma fecerunt, creato Pseudopapa Felice V, qui postea cognito errore, abdicavit se Pontificatus; et quamvis postea in Concilio Florentino, et Lateranensi ultimo videatur questio definita, tamen quia Florentinum Concilium, non ita expresse hoc definit, et de Concilio Lateranensi, quod expressissime rem definit, nonnulli dubitant, an fuerit vere generale; ideo usque ad hanc diem questio superest, etiam inter Catholicos.

Observandum est autem, duobus modis posse comparari Papam cum Concilio: Uno modo, ut sumatur ab una parte solus Papa verus et indubitus, ab altera Concilium generale, cui presit Papa per se, vel per legatos, ita ut nihil definitur sine consensu ipsius: Altero modo, ut sumatur ab una parte solus Papa, ab altera Concilium generale, cui Papa nec per se, nec per suos legatos presit. Intelligo autem non præsidere per

CAPUT XIV.

suos legatos, etiam quando legatus quidem ab eo missus præst Concilio, sed agit contra ipsius Pontificis voluntatem: tunc enim non est vere legatus, licet pro tali se gerat.

Questio præsens, licet nonnullis videatur præcipue versari circa priorem comparationem, quippe qui existimat Concilium sine Papa non esse verum Concilium, et proinde sine dubio Papam esse majorem tali Concilio; tamen revera questio præcipua est de Posteriore comparatione. Quod patet primo, quia ista questio introducta est propter Pontificum depositionem, id est, ad inquirendum, an Papa etiam invitus a Concilio judicari, damnari, et deponi posset. Ad hunc autem finem supervacanea est illa questio, an Concilium cum Papa, si majus solo Papa; nam sive sit maior, sive minus, numquam judicabit, neque damnabit, neque deponet invitum Papam. Quomodo enim hoc illud Concilium faceret, quod nihil agit sine consensu Papa? Num Papa seipse invitum volet judicari, et damnari?

Secundo, idem patet ex Concilio Basileensi; nam Basileenses Patres, qui definivit Concilium esse supra Papam, suum Concilium Basileense asserabant esse supra Eugenium Papam, eo tempore, quo in Concilio neque Papa, neque ejus Legatus aderat. Quin etiam Papam omnibus modis repugnante deponere aggressi sunt.

Hæc ergo est præcipua questio, et sola tractanda, nam ex hujus explicacione patet etiam quid sit dicendum de priori. Qui enim docent, Papam esse supra Concilium sine ipso celebratum, idem docent parem esse auctoritatem in solo Papa, et in Concilio cum Papa intensi, licet extensive si major in Concilio: et proinde non posse a tali Concilio Papam judicari, vel damnari, ne ejusmodi Concilii decretis eum obligari coactive, sed tantum directive, et posse in eis dispensare, exceptis decretis de Fide, quæ immutabilia sunt. Ratio horum est, quia par in parem non habet potestatem. Qui vero docent, Concilium sine Papa esse supra Papam, docent etiam consequenter, Concilium cum Papa esse supra Papam, et obli-gare Papam, tametsi idem fatentur, posse Papam tamquam ministrum Ecclesiæ dispensare in præceptis Concilii generali, sed si male dispensoraverit, posse corrigi et puniri postea a Concilio generali. Hæc ergo prima comparatione omissa, sola secunda tractanda est.

CAPUT XIV.

Explicantur opiniones diversæ.

Porro de proposita questione tres invenio Doctorum sententias. Prima est, Concilium esse supra Pontificem, id quod assurunt in primis omnes heretici hujus temporis, et nominant Hermannus Hamelmannus id probare conatur multis argumentis lib. III, cap. 43. Prolegomenor. Idem asserit Cardinals Cameracensis, Joannes Gerson, Jacobus Almainus, et alii nonnulli in suis tractatibus de potestate Ecclesiæ. Item Nicolaus Cusanus in tractatu de concordantia canonica lib. II, cap. ult. Panormitanus in cap. Significasti, extra de elect. et ibidem Magister eius Cardinalis Florentinus; item Abulensis in cap. XVIII Matthœi, quest. 108. et in defensorio trium conclusionum, et quidam ali.

Ut autem hæc sententia intelligatur, notandum est, duo esse fundamenta hujus opinionis. Primum est, Papam non esse propriè caput Ecclesiæ universalis simul congregata. Id quod non eodem modo intelligent heretici, et alii auctores. Heretici enim volunt, Papam nullo modo esse caput Ecclesiæ totius, sed tantum Episcopum sue Ecclesiæ particularis, et ad summum, Patriarcham Occidentis.

At alii auctores citati docent, Papam esse caput et pastorem singulorum Christianorum, et singularum Ecclesiarum, si seorsim sumentur, non autem totius Ecclesiæ simul congregatae in Concilio generali. Tunc enim Ecclesia accepit quasi formam quandam corporis; et tota potestas, quæ erat sparsa in variis membris, ibi unitur, ita ut comparare Papam cum ceteris Christianis seorsum sumplis, sit comparare membrum nobilissimum cum minus nobili: At comparare Papam cum Concilio, sit comparare partem cum suo toto, et proinde minus cum maiore.

Et ne dicamus, Concilium sine Papa non esse totum perfectum, sed corpus sine capite, addunt secundum fundamentum, quod est, supremam Ecclesiasticam potestatem esse tam in Concilio, quam in Papa, sed in

Concilio principalius, immediatus, et immobilius. Dicunt enim, Christum immediate omnem potestatem solvendi et ligandi tribuisse Ecclesie, et cum Ecclesia semper daret, immobiliter in ea semper manere hanc potestatem: quia tamen non potest Ecclesia semper congregata manere, et exercere per se hanc potestatem, instituit Christus summum Pontificem, tamquam instrumentum generale ad omnes actiones Ecclesie, et in eo posuit hanc potestatem sumam, ut eam exercet nomine Ecclesie.

Different inter se hi auctores, quod aliqui ponunt hanc potestatem formaliter, et subjective in solo Pontifice, in Ecclesia autem ponunt eam ut in fine, quia est propter Ecclesiam, et ut in regulante, quia Ecclesia est regulare, et dirigere Papam, cum ipsa non possit errare, Papa autem possit; ac denique ut in suppleto, quia deficiente Papa propter mortem naturalem aut civilem, Ecclesia supplet eum officium.

Alli vero volunt esse formaliter et subjective principaliter in Ecclesia, instrumentaliter in Pontifice. Conveniunt tamen in eo omnes, ut doceant esse hanc potestatem immediate in Ecclesia, et prouide mortuo Papam, vel deposito, vel nolente adesse Concilium, Concilium non propterea esse corpus imperfectum, sed perfectum, et habere potestatem Papalem definiendi de fide, sancienti leges, dandi indulgentias etc. Ex quibus deducunt, Concilium esse supra Papam, et posse ipsum judicare, et punire, et idem esse querere, an Papa sit major Concilio, ac si quereretur, an pars sit maior suo toto.

Denique, volunt Papam esse in Ecclesia id, quod est Dux Venetiarium in Republica Veneta, vel Magister generalis in aliqua religione. Constat enim Duxem Venetum esse supra singulos magistratus, et supra singulos Senatores, et civitates Venetas, non tamen supra totum Senatum simul collectum. Et quando moritur Dux, certum est totam auctoritatem etiam Ducalem esse in Senatu. Quomodo etiam Magister generalis, est supra singulos religiosos, etiam priores, et provinciales, tamen non est supra congregationem generali, cum ei parere debeat, non impetrare,

Secunda opinio est aliquorum Canonistarum, qui volunt Papam quidem esse supra Concilium, et a nemine judicari posse invi-

tam, tamen posse ipsum sese subjicere Concilio, et dare illi supra se potestatem; et si hoc fecerit, acquiescere debere sententia Concilii, etiam si de ipsis depositione ageretur. Ita docet gloss. in can. Nos si incomptenter, 2. quest. 7. et in can. in Synodo, d. 63.

Ultima sententia est fere communis, quod videlicet Papa adeo sit supra Concilium, ut non possit etiam se subjicere ejus sententia, si proprie de sententia concreta agatur. Hoc sententia videtur esse Scholasticorum veterum, ut Alberti, B. Thom. B. Bonavent. R. chardi, Paludani, et aliorum in IV. dist. 19. ubi de clavibus agitur, tametsi ex professo ipsi de hac re non disputarunt. Expresso autem hoc docent S. Antoninus 3. par. tit. XXII, cap. 40, §. 4. summæ historicalis, et 2. par. tit. III, cap. 41. summæ Theologiae, Joan. de Turrecremata lib. II, cap. 93 et 104. summæ de Ecclesia; et in responsione ad oratores Basileenses de summi Pontificis et Concilii generalis auctorit. Alvarus Pelagius de planete Ecclesie, lib. I, art. 6. Dominicus Jacobinus lib. X de Concil. art. 7. in quo fusissime questionem disputat, et solvit sexaginta tria argumenta adversariorum. Cardinalis Cajetanus in tractatu de comparatione Papæ, et Concilior. et in Apolog. pro tractatu predicto, Albertus Pighius lib. VI de hierarchia Ecclesie. Franciscus Ferrarius in lib. IV cont. Gentes, c. 76. Augustinus de Ancona in tractatu de potestate Ecclesie, et Petrus de Monte in lib. de potestate Papa, et Concilio. Franciscus Turrianus in tribus libris, quos de hac questione scripsit; et Canonistæ fere omnes in cap. Significasti, de electione; et can. Si Papa, dist. 40. Joannes Antonius Delphinus lib. II de Ecclesia, cap. ult. Thomas Campegius in tractatu de potest. Romani Pontificis, cap. 22. et seq. Nicolaus Sanderus lib. VII de visibil. Monarchia, ubi agit de Concilio Constantiensi, pag. 340.

Præterea Ecclesia congregata, sive Concilium propriissime est Ecclesia Christi, ut etiam adversari concedunt: nam Ecclesia est congregatio fidelium, ergo quo magis fideles sunt congregati et uniti, eo magis propriæ sunt Ecclesia; at stultum est, cum aliiquid de alio absolute pronuntiatur, excipere id, quod propriissime per illud significatur. Ergo cum Christus dicit: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam* (3), stulte excipiunt Ecclesia universalis congregata, cum ea propriissime sit Ecclesia.

CAPUT XV.

Summum Pontificem caput esse totius Ecclesie.

Jam vero, ut rei veritas declaretur, adferremus ac demonstrabimus aliquot propositiones, quarum haec sit prima: « Romanus Pontifex est pastor, et caput non solum omnium Ecclesiæ particularium, sed etiam totius universalis Ecclesie simul congregata, a Christo immediate constitutus. » Hoc est contra primum argumentum adversariorum, que tametsi probata est fusissime in libris de Pontifice, tamen etiam hoc loco breviter probanda est.

Igitur probatur primo ex Scriptura. Petrus est fundamentum Ecclesie, a Christo positum, juxta illud: *Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam* (1), prouinde caput, ac pastor. Nam quod est in domo fundamento, est in corpore caput, et in grege pastor. Ut enim fundamentum non pendet a domo, sed domus a fundamento; ita etiam caput non pendet a corpore, sed corpus a capite, et pastor non pendet a grege, sed grex a pastore. Quod autem per Ecclesiam eo loco intelligatur Ecclesia universalis, etiam congregata, ut est generale Concilium, probatur ex cap. Matth. XVIII ubi de eadem sua Ecclesia Christus dicit: *Si eos non audierit, dic Ecclesie* (2). Quo loco per Ecclesiam intelligent adversari generale Concilium.

Præterea Ecclesia congregata, sive Concilium propriissime est Ecclesia Christi, ut etiam adversari concedunt: nam Ecclesia est congregatio fidelium, ergo quo magis fideles sunt congregati et uniti, eo magis propriæ sunt Ecclesia; at stultum est, cum aliiquid de alio absolute pronuntiatur, excipere id, quod propriissime per illud significatur. Ergo cum Christus dicit: *Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam* (3), stulte excipiunt Ecclesia universalis congregata, cum ea propriissime sit Ecclesia.

Denique, Ecclesia Christi semper est congregata formaliter, quia est unum regnum,

una familia, unus grex, licet dispersa videatur quantum ad locum. Igitur, si Pontifex est Pastor, et Caput Ecclesie, non certe disperse, quæ nulla est, sed congregata Ecclesia est pastor, et caput. Idem habetur ex illo Joan. ult. *Pasce oves meas* (4). Nam etsi adversari dicunt, Dominum dixisse: *Pasce oves meas*; non Ecclesiam meam, tamen Ecclesia in Orat. de Pontifice sic explicat: « Deus omnium fidelium pastor et rector, qui famulum tuum N. Ecclesia tuæ præses voluisti. » Et præterea, vel Ecclesia congregata, sive Concilium generali pertinet ad oves Christi, vel non; si pertinet, ergo Ecclesia congregata, et Concilii generalis pastor est Petrus; si non pertinet, ergo Christiani per congregationem desinunt esse oves Christi, quod est absurdissimum.

Secundo probatur ex Concilii; nam Concilium Chalcedonense in epist. ad Leonem disertis verbis fatur, S. Leonem caput fuisse totius illius Concilii, quod fuit omnium maximum, et in quo tota Ecclesia congregata conspiciebatur: « Quibus, inquit, tu quidem ut caput præeras. » Item Concilium Lugdunense, ut habetur cap. Ubi periculum, de elect. in 6. vocat Pontificem rectorem universalis Ecclesie, non igitur solum particularium Ecclesiæ est rector. Similiter in Concil. Florentino definitum est, Pontificem esse totius Ecclesie caput, et accepisse a Domino plenissimam potestatem universalem Ecclesiam regendi. Concilium Constantiense, sess. XV damnavit heresim Joan. Huss dicentis, non esse Papam caput Ecclesie.

Probatur tertio rationibus. Primo, Papa est unum caput, ergo unius corporis caput, at Ecclesie particulares seorsim sumptie non sunt unum corpus; ergo Papa est caput Ecclesie universalis. Secundo, Ecclesia universalis est unum corpus visibile, ergo habere debet unum caput visibile, alioquin videbitur monstrum. At non est fingere aliud quam Papam, ergo Papa caput est totius Ecclesie simul. Tertio, Papa est immediatus vicarius Christi, ut habetur in Concilio Lugdunensi, et Florentino citatis, neconon in Concilio Constantiensi, sess. 8. ubi damnatur heresim Wiclefi dicentis, Papam non esse immediatum Christi vicarium. Neque id adversari negat; ergo præest iis omnibus loco Christi, quibus Christus ipse invisibili-

(1) Matth. XVI, 18. — (2) Matth. XVIII, 17. — (3) Matth. XVI, 18. — (4) Joan. XXI, 17.

ter præest, et quibus etiam præcesset visibiliter, si visibiliter adesset : Christus autem præest, et præcesset visibiliter, si adesset visibiliter, non solum Ecclesiis particularibus, sed etiam toti Ecclesiæ universalis, et generalibus Conciliis ; igitur etiam Papa præest Ecclesiæ universalis.

CAPUT XVI.

Non esse in Concilio summam potestatem.

Sit jam altera propositio : « Summa Potestas Ecclesiastica non est in Ecclesia, vel Concilio, remoto Papa, aut formaliter, aut suppletive. » Hac est contra alterum fundamentum adversariorum ; et quidem non esse formaliter in Ecclesia, vel in Concilio summa potestatem, qualis est in Papa, ex Scripturis aperte colligitur. Nam secundum Scripturas Ecclesia non est Democratio, vel Aristocratio, sed Monarchia, sive regnum Christi, iuxta illud Psalm. II : *Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus.* Et Luce I : *Regni ejus non erit finis.* Et Joan. XVIII non dixi Christus cum interrogaretur : *Ergo Rex es tu?* non sum Rex, aut, regnum meum non est in hoc mundo, sed sit : *Regnum meum non est de hoc mundo* (1) ; id est, est quidem in hoc mundo, sed non est tale regnum, quale ut putas, quale est Herodis, et similium Regum. Denique, Scriptura passim vocat Christum Regem, et Ecclesiam regnum ejus, ex quo sequitur, ut ab uno regi debeat, non a multis ipsa Ecclesia, quemadmodum gubernant omnia regna.

Quod autem non sit suppletive haec auctoritas in Ecclesia, ostenditur hac ratione. Non habet Ecclesia hanc auctoritatem a seipsa, nec ab alio ; igitur nullo modo habet. Quod a seipsa non habeat, manifeste probat discrimen, quod est inter regnum Christi, et regna cetera ; non enim est Ecclesia tale regnum, qualia sunt regna huius mundi, in quibus summa potestas est in rege, sed a populo profecta, et derivata, et proinde radicaliter, et suppletive eadem potestas est in regno. Nam in regno Christi summa potes-

tas est in Christo, et non derivata ullo modo a populo. In regnis enim hominum, potestas regis est a populo, quia populus facit regem, qui aliqui essent homo privatus, sicut ceteri ; omnes enim homines naturaliter sunt liberi, et aequales, nec posset unus ceteris imperare, nisi illi se ei subjicerent, et super se potestatem ei concederent.

At Christus est Deus et homo, et quatenus Deus, est naturaliter Dominus, et Rex omnium creaturarum ; quatenus homo, habet a Deo omnem potestatem, nec ipse ab Ecclesia factus est Rex, sed ipse potius fecit Ecclesiam esse suum regnum. Apoc. V : *Fecisti nos Deo nostro regnum.* Hinc est, quod in Scriptura, regnum Christi, quod est Ecclesia, ne pularetur tale, qualis sunt cetera, comparatur etiam familiæ, Matth. XXIV : *Quis est fidelis servus, et prudens, quem constitutus Dominus super familiam suam* (2). Et Hebr. III, Moses erat fidelis in tota domo Dei tamquam servus, Christus autem erat fidelis in tota domo sua tamquam Dominus. Constat enim patrem familias non habere a familia ullam auctoritatem, sed ex se ; quia non ipse a familia constitutus pater, sed ipse fecit sibi familiam gignendo filios, emendo servos. Unde paterfamilias, etiam pessimus sit, nunquam potest a familia judicari, vel expelli, sicut potest Rex quando degenerat in tyrannum. Comparatur etiam ovili, Joan. X. *Item corpori, et spouse,* Ephes. IV et V ut intelligamus, quod sicut non accipit auctoritatem pastor ab ovis, nec caput a corpore, vir ab uxore, ita neque Christus ab Ecclesia.

Ex his habemus Ecclesiam ex se nullam habere auctoritatem, sed omnem esse in Christo, et iis, quibus Christus eam communicavit. Quod autem non habeat ab alio, nimis a Christo, probatur. Nam Christus legitur quidem dedisse Petro claves regni coelorum, Matthei XVI, et eundem præfuisse ovili suo, Joan. vlt. Dedit etiam Apostolis ceteris potestatem predicandi, baptizandi, peccata dimittendi, et alia quedam faciendo, quae ad munus Episcopale spectant, sed hanc potestatem Christus singulis dedit, ita ut potuerit quisque eorum illa omnia exercere sine congregatione aliorum, ut notum est : At quod ipsi Ecclesia, id est, fidei- luum universitati in se, id est, ratione sue totalitatis aliquid potestatis tribuerit, nus-

(1) Psal. II, 6; Luc. I, 33; Joan. XVIII, 36. — (2) Apoc. V, 10; Math. XXIV, 45.

CAPUT XVII.

quam legitur ; imo e contrario legimus, præcipi populis, ut obdiant, et subjaceant pastoriis suis, Hebr. XIII et alibi. Quod si Ecclesiæ universitatì non est data illa auctoritas, ergo neque Concilio generali, quatenus Ecclesiæ universalem representat. Ergo in Concilio non est auctoritas summa, sive Papalis, sed tantum Episcopalis, seu Archiepiscopalis, prout sunt personæ, quæ ibi conveniunt. Siquidem summa, seu Papalis auctoritas non ponitur in Concilio ab adversariis, nisi quatenus Concilium gerit vicem Ecclesiæ universæ. Si ergo Ecclesia universa, seclusa Papa, non habet Papalem auctoritatem, ergo multa minus Concilium habet.

Probatur secundo : nam si Concilium generale sine persona Papæ haberet Papalem auctoritatem formaliter, vel suppletive, non indigeret confirmatione Papæ. Id autem est falsum. Constat enim omnia generalia Concilia Catholica confirmationem petuisse.

Tertio : Concilium sine Papa potest errare etiam in fidei decretis, ut patet in Concilio Sirmiensi, cui subscriptis Hosius, item Mediolanensi, Ariminensi, Ephesino II, Constantinopolitanu sub Justiniano II, Constantinopolitanu sub Leone Isauro, et alio sub Constantino Copronymo. At Concilium cum Papa non potest errare : ergo non potest sine Papa omnia illa, quæ est potest cum Papa. Neque potest responderi, errasse illa Concilia, quod non fuerint legitima, nam plerisque nihil deficit, nisi Pontificis assensus. Imo Ephesinum II fuit omnino simile Basileensi, utrumque enim fuit indictum a Pontifice, in utroque adfuit legatus Pontificis circa initium, ab utroque recessit paulo post Legatus Pontificis, in utroque fuit Pontifex excommunicatus, quæ omnia de Basileensi patent ex gestis ejus ab Aenea Sylvio descriptis. De Ephesino autem patet ex epist. Leonis 12, 13, 15, 21, 22, et ex Concilio Chalcedonensi, act. 3. et nihilominus errasse Concilium Ephesinum adversari negare non possunt.

Quarto, si in Ecclesia esset summa potestas principaliter, in Papa instrumentaliter, ut in ministro Ecclesiæ, ut ipsi dicunt, sequeretur Papam non esse immediatum Christi vicarium, sed mediatum ; immediate enim vicaria Christi esset Ecclesia, Papaæ autem esset immediatus vicarius Ecclesia, quod est expresse contra Concilium Constantiense, sess. VIII, ubi damnatur heres

CAPUT XVII.

Summum Pontificem absolute esse supra Concilium.

Tertia propositio. « Summus Pontifex simpliciter et absolute est supra Ecclesiam universam, et supra Concilium generale, ita ut nullum in terris supra se judicium agnoscat. » Hec etiam est fere de fide ; et probatur primo ex duabus precedentibus : nam si Papa est caput Ecclesiae universæ, etiam simul congregata, et Ecclesia universæ etiam simul congregata non habet ullam potestatem ratione sue totalitatis ; sequitur Papam supra Concilium esse, et supra Ecclesiam, non contra.

Secundo probatur ratione, in Scripturis fundata ; nam omnia nomina, quæ in Scripturis tribuntur Christo, unde constat eum esse supra Ecclesiam, eadem omnia tribuntur Pontifici. Ac primum, Christus est paterfamilias in domo sua, quæ est Ecclesia, Pontifex in eadem est summus oeconomicus, id est, paterfamilias loco Christi, Luce XII : *Quis est fidelis dispensator, et prudens, quem constitutus Dominus super familiam suam etc.* (1). Hic enim per dispensatorem, sive oeconomicum, ut Graece habetur, intelligent Episcopum. Ambrosius in hunc locum, et Hilarius, et Hieronymus in cap. XXIV Math, ubi similiter habebut sententia. Et quamvis Patres non loquuntur expresse de Episcopo Romano, tamen sine dubio sententia Scriptura illa est ; ut Episcopi particulares sunt summi oeconomici in suis Ecclesiis, ita esse Episcopum Romanum in Ecclesia universa. Unde Ambrosius in illud I. Tim. III : *Ut scias quomodo te oporteat conversari in domo Dei etc.* « *Domus Dei, inquit, Ecclesia dicitur, cuius hodie rector est Damasus.* » Et Chrysostomus lib. II de sacerdotio circa initium, hunc ipsum locum : *Quis est fidelis servus etc.* de Petro exponit.

Quod autem oeconomicus summus sit supra familiam, et ab ea judicari, ac puniri non

(1) Lue. XII, 42.

posit, patet ex hoc eodem loco, Dominus enim ait: *Quem constituit Dominus super familiam suam. Et ibidem: Quod si dixerit servus illius in corde suo, moram facit Dominus meus venire et caperit percutere servos, et ancillas, edere, et bibere, et inebrari, veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, et dividet eum, partemque ejus cum infidelibus posset* (1). Ubi vides Dominum servare suo iudicium servum illum, et non committere iudicio familiae. Idem etiam docet usus omnium familiarium; nulla enim familia est, in qua licet inferioribus famulis etiam simili congregatis punire, vel expellere econsumum, etiam pessimum sit, id enim ad solum dominum totius familie pertinet.

Alterum nomen Christi est Pastor, Joannis X: *Ego sum Pastor bonus etc.* (2). Idem communicat Petro, Joan. ult. *Pasce oves meas*. Constat autem pastorem ita preesse oviis, ut nullo modo ab eis iudicari possit.

Tertium est, Caput corporis Ecclesiae, Ephes. IV idem communicaat Petro, ut habemus in Concilio Chalcedonensi, act. 3. ubi legati sententiam pronuntiant in Diocorum, et in epist. Concilii ad Leonem, Porro caput a membris regi, et non ea potius regere, contra naturam est, sicut etiam est contra naturam, quod membra sibi caput praecident, cum forte graviter segregat.

Quartum est, Vir, seu sponsus, Ephes. V: *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, et tradidit sepsum pro ea etc.* (3). Idem convenit Petro, nam in Concilio generali Lugdunensi, ut habetur cap. Ubi periculum de elect. in 6. loquens Concilium de electione Romani Pontificis: «Acceleret, inquit, utilis per necessaria, totius mundi proviso; idoneo celeriter eidem Ecclesiae sposo dato.» Est autem contra Apostolum Ephes. V et contra naturam ordinem, ut sponsa praesit sposo, et non potius subiicit.

Probatur secundo ex verbis expressis Conciliorum, et Pontificum. Cum enim controversia ista sit de potestate Conciliorum, et Pontificum, si inter se Concilia et Pontifices convenient, quid opus est, ut nos litigemus? Primum ergo exstat Concilium Sineuissimum sub Marcellino, in cuius fine legimus: «Prima sedes a nemine judicabitur» (4). Paulus post exstitit Concilium Romanum sub Syl-

vestro, in cuius ult. can. similiter legimus: «Nemo judicabit primam sedem.»

Præterea ex Concilio Chalcedonensi colligitur Pontificem esse majorem Concilio, nam act. 3. recitantur, multæ epistolas scriptas ex variis locis ad Concilium, quæ omnes ita incipiunt: «Sanctissimo et beatissimo universalis Patriarchæ magnæ Romæ Leonii, et sanctæ universitatis Concilii congregato in Chalcedonensi civitate etc.» Nemo autem in toto Concilio fuit, qui reclamarit, ac dixerit, non debere anteponi Pontificem toti Concilio. Imo in fine illius actionis exstat epistola Concilii ad eundem Leonem, in qua eum, et caput, et patrem suum agnoscunt. Præterea in eadem actione damnatus est Dioscorus cum tota Synodo Ephesina II, tum ob alias causas, tum præcipue quia judicare, et damnare ausus fuerat Romanum Pontificem Leonem. Ut enim Nicolaus I ait in epistola ad Michaeliem, non tam ob haeresim damnatus est Dioscorus, quam ob horren-dam præsumptionem, quia in summum Pontificem sententiam dictare ausus fuerat. Ubi notandum, quod si Dioscorus, qui erat Patriarcha Alexandrinus, id est, primus post Romanum, cum generali Concilio non potuit jure judicare Romanum Pontificem, certe sequitur evidenter, Concilium non esse super Pontificem. Cur enim non potuit Pontificem judicare, si erat supra ipsum, imo ejus index, ut adversarii volunt?

Item Concilium Romanum V sub Symacho recepit, et approbatum tamquam sua decreta, librum Ennodii Diaconi, in quo sic legimus: «Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari. Sedis istius præsulem suo sine questione reservavit arbitrio, voluit Petri Apostoli successores coelatum debere innocentiam.» In VIII Synodo generali action. 7. legimus, Romanum Pontificem de omnibus Ecclesiis præsulibus judicasse; de eo vero neminem unquam judicasse; intellige, legitime, ita ut fuerit receptum ab Ecclesia ejusmodi judicium. Scribunt Platina in vita Leonis III, Paulus Aemilius lib. III historiæ Francorum, cum Carolus Magnus Romanum venisset ad cognoscendam causam Leonis Pontificis, cui multa crimina objecta fuerant, et simul convenisset ingens Concilium Episcoporum, omnes Episcopos una voce clamasse, non licere

(1) Lnc. XII, 45. — (2) Joan. X, 14. — (3) Eph. V, 25. — (4) De hujus Concilii authenticitate non constat.

ulli hominum judicare summum Pontificem, tum vero Carolum destituisse a munere illo judicandi, et Leonem juramento seipsum purgasse.

Præterea Concil. Lateranense sub Alexander III, ut habetur cap. Liceat, extra de electione: «In Romana Ecclesia, inquit, aliquid specialiter constitutum, quia non poterit ad superiorum haberi recursus.» Ubi Concilium docet, majori cautela debere eligi Romanum Pontificem, quam alios Episcopos, quia si eligatur malus Episcopus, potest ille corrigi, et deponi per Romanum Pontificem; si autem eligatur malus Pontifex summus, non est remedium ullum, non enim habet superiorem, a quo deponi possit. Item in Constantiensi Concilio edita est Bulla Martini V, ipso approbatore Concilio, in qua jubent suspecti de haeresi interrogari, an non credant Romanum Pontificem habere in Ecclesia Dei supremam potestatem. At certe suprema est, qua nulla est maior, et cui nulla æqualis.

Denique Lateranense ultimum sub Leone X, sess. XI diserte et ex professo docuit,

Pontificem esse supra omnia Concilia, et reprobavit contrarium decretum, editum in Concilio Basileensi: «Solum, inquit, Romanum Pontificem, tamquam super omnia Concilia auctoritatem habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus, et potestatem habere, nedum ex sacre Scriptura testimonio, dictis sanctorum Patrum ac aliorum Romanorum Pontificum, sed propria etiam Conciliorum Confessione, manifeste constat.»

Ad hunc locum nihil potest responderi, nisi vel non fuisse Concilium generale, vel non fuisse ab Ecclesia receptum, vel non definitivisse hoc, tamquam de fide. Sed non fuisse generale, vix dicit potest; nam etsi fuerunt Episcopi paucissimi, nam ad centum non pervenerunt; tamen Concilium omnibus patebat, et omnes vocati fuerant, et in eius summus Pontifex verus, et indubitate praesidebat. Quod autem non fuerit receptum,

saltem ab omnibus, parum refert, nam decreta Conciliorum non indigent approbationem populi, cum ab eo non accipiant auctoritatem. Verum est quidem, decreta de moribus, si non recipiantur, et Pontifex conniveat, tandem consuetudinem abrogari: et robur acceptum, et in eorum statutis, Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.

Innocentius III, serm. 2. de consecratione Pontificis: «In tantum, inquit, mihi fides necessaria est, ut cum de ceteris peccatis

Deum judicem habeam, propter solum pec-

cum Pontifex videt longo tempore ea non servari, et tacet, censetur ipse abrogare. At decreta de Fide immutabilia sunt, nec possunt ullo modo abrogari, posteaquam semel statuta sunt; tali autem est hoc, de quo agimus. Quod vero Concilium hoc rem istam non definierit, proprie, ut decretum fide Catholica tenendum, dubium est, et ideo non sunt proprie haeretici, qui contrarium sentiunt, sed a temeritate magna excusari non possunt.

Accedunt jam tertio Pontifices. Leo epist. 84. ad Anastasium, in fine: «Magna, inquit, Dei dispositione prouisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, et rursum quidam in majoribus urbibus constituti sollicititudinem susciperent ampliorem, per quos, ad unam Petri sedem universalis Ecclesiae cura confluueret, ut nihil unquam a suo capite dissideret.» Jam si cura universalis Ecclesiae ad Petrum pertinet, certe etiam Concilii, quod universalis Ecclesia vicem gerit.

Gelasius in epist. ad Episcopos Dardanies, «Cuncta, inquit, per mundum novit Ecclesia quod sacrosancta Romana sedes fas de omnibus habeat judicandi, nec cuique liceat de eis judicare judicio.»

Nicolaus I. in epist. ad Michaeliem, idem repetit: «Patet, inquit, prefecto sedis Apostolice, cuius auctoritate major non est, iudicium, a nemine fore retractandum.»

Gregorius lib. IX, epist. 39, ad Theotis-tam patritiam: «Si, inquit, B. Petrus, cum a fidelibus culparetur, auctoritatem, quam in sanctam Ecclesiam accepérat, attendisset, respondere poterat: ut Pastorem suum oves reprehendere non auderent. Sed si in quarela fidelium aliquid de sua potestate dicaret, doctor mansuetudinis non fuisset; humili ergo eos ratione placavit.»

Paschalis Papa, ut habetur cap. Significasti, extra de electione: «Ajunt, inquit, in Concilii statutum non inveniri, quasi Romane Ecclesie legem Concilia ultra præfixerint, cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesie auctoritatem et facta sint, et robur accepérant, et in eorum statutis, Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.»

Innocentius III, serm. 2. de consecratione Pontificis: «In tantum, inquit, mihi fides necessaria est, ut cum de ceteris peccatis

Deum judicem habeam, propter solum pec-

catum, quod in fide committitur possem ab Ecclesia judicari.

Bonifacius VIII, in extravaganti, Viam sanctam, titulo de majoritate, et obedientia: « Si deviat, inquit, terrena potestas, judicabit a potestate spirituelli. Si deviat spiritualis, minor a majori. Si vero suprema, a Deo solo, non ab homine poterit judicari. » Accedit testimonium S. Bonifacii Episcopi Moguntini, qui etiam si summus Pontifex non fuerit, fuit tamen summus auctoritatis. Is ergo, ut habetur distinct. 40. can. si Papa: « Cunctos, inquit, judicaturus, a nemine est judicandus, nisi reprehendatur a fide devius. »

Probatur Quarto ex appellationibus a Concilio ad Papam; sine controversia enim semper a minore ad maiorem appellatur. Appellari autem a Concilio ad Papam, non contra, perspicuum est, ex Gelasio in epist. ad Episcopos Dardanias: « Ad sedem, inquit, Apostolicam de qualibet mundi parte appellandum est, ab illa autem nemo est appellare permisus. »

Et ne putemus eum loqui de appellatione ab aliquo Episcopo, non a Concilio: subdit, sepe Romanos Pontifices solvisse eos, quos inique Concilia ligaverunt; cuius rei existant exempla clarissima. Nam Athanasius Episcopus Alexandrinus, et Paulus episcopus Constantinopolitanus, a Concilio depositi, ad Julium Papam appellaverunt, et ab eo in suas sedes restituti sunt, ut anchor est Sozomenus lib. III hist. cap. 7. similiter Flavinius Episcopus Constantinopolitanus appellavit a Concilio Ephesii II generali, ad Leonem Papam, ut testatur Leo epist. 25 ad Theodosium Augustum. Item Theodoreus Episcopus Cyri appellavit a Concilio codem Ephesino II, ad eundem Leonom, ut patet ex Liberato in Breviario, cap. 42. et ex ipsa epistola Theodorei, quae exstal ad finem operum Leonis. Denique Joannes Chrysostomus a Concilio depositus appellavit ad Innocentium Papam, ut testatur Gelasius, ubi supra, et idem colligitur ex epistolis Chrysostomi ad Innocentium.

Probatur Quinto, ex approbatione et reprobatione Conciliorum; Nam omnia revocantur tandem ad examen Romani Pontificis, et que ille probat, recipiuntur, que improbat rejiciuntur, ut testatur Gelasius in eadem epistola ad Episcopos Dardanias. Et quidem quod ad petitionem Conciliorum approbaverit Pontifex multa Concilia, patet ex

gestis ipsis Conciliorum, praecipue I, II, III, IV et VI.

Quod autem Pontifices aliquando Conciliorum decreta reprobaverint, quod est apertum signum superioritatis, ex Basilio patet, qui in epistola ad Athanasium, que est 52. scribit, videri sibi bonum, ut rogetur Romanus Episcopus, ut mittat aliquos in Graciam, qui ejus nomine irritent Concilium Ariminiense. Ipse etiam Damasus in epistola ad Episcopos Illyrii reprobat Concilium illud. Similiter Leo in epist. 35. ad Pulcheriam: « Confessiones, inquit, Episcoporum, canonicum apud Nicream conditorum regulis repugnantes, in irritum mittimus, et per auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus. » B. Gregorius lib. IV, epist. 34: « Cuncta, inquit, acta illius Synodi, sede contradicente Apostolica, soluta sunt. »

CAPUT XVIII.

Pontificem non posse subjicere seipsum sententiae coactiae Conciliorum.

Quarta propositio: « Summus Pontifex non potest committere, neque Concilio, neque ulli homini supra se iudicium coactivum, sed tantum discretivum. » Nota, in iudicio perfecto duo quedam reperiuntur. Primo, potestatem discutiendi causam, et discernendi ad iudicandi quid agendum sit. Secundo, potestatem cogendi eum, qui cecidit causa, ad obtemperandum sententiae contra se late. Utrumque inventur in iudice proprie dicto, qualis est princeps, vel prator a principe constitutus. Primum autem solum reperiatur in arbitris, quorum sententiae etiam si tenentur homines stare ex iure naturae, quia tenentur servare promissa; non tamen ex vi sententiae, quia non possunt arbitri cogere.

Jam ergo summus Pontifex non potest iudicem proprie dictum supra se constituere, sed tantum quodammodo arbitrios, quorum sententiae si non obtemperaverint, faciet quod non debet, non autem quod non potest.

Prima pars probatur. Primo, quia potestas Papae super omnes, est de jure divino,

CAPUT XIX.

ut patet. At non potest Papa dispensare in iure divino. Secundo, quia non potest inferior committere alieni iudicium reservatum superiori. Non enim potest Episcopus committere suo penitentiario, ut absolut in cassibus reservatis Papa. At iudicium in causa Pontificis est reservatum Deo, ut supra dicimus. Tertio, quia sequeretur Papam esse superiorum, et non superiorum, respectu ejusdem, qua est implicatio contradictionis. Id autem sequi, hac ratione ostenditur. Summus Pontifex, cum se ac suum causam iudicio alicuius commitat, non desinit esse Papa, ergo nec desinit esse superior quemque que Christiano. At nihilominus non est superior, sed inferior, si cogi potest: erit igitur simul superior, et non superior.

Secunda pars patet ex Sexto VIII, Leone III, Symmacho, Leone IV et alii, qui cum accusarent, causas suas in Concilio Episcoporum discuti voluerunt, ut patet ex can. Mandatis, et can. Auditum, II. quast. 5. et ex Concilio IV, sub Symmacho; quos tamen Episcopi iudicare ausi non sunt. Unde in Concilio IV sub Symmacho, omnes Episcopi cum subscripti, affirmant, se totum iudicium Deo relinquere.

CAPUT XIX.

Solvuntur argumenta adversariorum.

Superest argumenta solvere. Ac primum Hermannus lib. III, cap. 12, Prolegomenorum objicit aliquot exempla veterum. Secundo argumenta quedam ex Gerson. Tertio aliud quoddam ex Concilio Basiliensi.

Primum exemplum est Marcellini, qui in Concilio Sinuesso ab Episcopis damnatus, et depositus fuit. Respondeo Primo, Marcellinum fuisse accusationem de actu infidelitatis, in quo casu potest Concilium discutere causam Pontificis, et si inventiat, revera esse infidem, potest declarare eum esse extra Ecclesiam, et sic damnare. Secundodico, Episcopos quidem dannasse Marcellinum, sed postea quam ipse primus se ipse damnaverat, id est, abdicaverat se pontificatu, nam antea sepe clamaverant: « Prima sedes a nemine iudicabatur, tu reus, tu iudex, noli a

nobis iudicari etc. » Vide Nicolaum I, in ep. ad Michaelem.

Secundum Exemplum est Melchiadis Papæ, post cujus sententiam iudicavit eamdem causam Episcopus Arelatensis, ut testatur Augustinus in ep. 162. ad Glorium et Eleusum, ubi etiam addit Augustinus: « Ecce, inquit, putemus illos Episcopos, qui Roma iudicaverunt, non bonos iudices fuisse. Restabat adhuc plenaria Ecclesie universæ Concilium, ubi etiam cum ipsis iudicibus causa posset agitari. Ut si male iudicasse convicti essent, eorum sententia solveretur. »

Respondeo ad illud de Episcopo Arelatensi ex eodem Augustino ibidem, eam causam iterum iudicatam fuisse, non quia oportet sed quia voluit Imperator acquiescere Donatistis, petebat aliud iudicium, si forte in duabus iudiciis condemnati sanarentur. Ad illud de generali Concilio dico, Augustinum non conferre Papam sine Concilio, cum Concilio sine Papa, ut nos modo conferimus, sed conferre Concilium particularē, cui præsit Papa, cum Concilio generali, cui etiam præsit Papa. Potest autem sine dubio causa iudicata a Pontifice in Concilio particulari, iterum ab eodem iudicari in Concilio generali, presertim in questionem facti, quæ pendet ex informationibus, et in qua errare potest Ecclesia, qualis erat questio, de qua tunc agetur. Imo etiam ordinarie, indicito Concilio generali, olim fiebat Concilia particularia prius in singulis provinciis, et etiam Romæ, et deinde res definite in illis Conciliis particularibus iterum tractabantur in Concilio generali, et tunc dabatur ultima, et definitiva sententia a Pontifice, Concilio assidente.

Tertium est Liberii, quem Imperator depositus, et postea restituit in suam sedem, iubens, ut simul cum Felice Romæ Ecclesiam regereret, quod idem jussit Concilium Syrmense litteris datis ad Felicem, ut refert Sozomenus lib. IV, c. 14. Respondeo, Imperatorem, Arianum id fecisse injuste et tyrannice, quomodo etiam Nero Petrum et Paulum interfecit. Concilium autem Syrmense non jussit, sed tantum litteras exhortatorias misit ad Felicem, ut patretur secum simul sedere Liberum. Adde, quod Concilium illud præcipue Arianorum fuit, et nullius momenti.

Quartum est S. Leonis, cuius epistolam in Concilio Chalcedonensi multi Episcopi ex-